

Згадова Н. С.,
кандидат економічних наук, доцент,
Рашевський А.В.,
здобувач третього (наукового) рівня вищої освіти,
Одеський національний технологічний університет

ЦИФРОВІЗАЦІЯ АГРОСЕКТОРУ ЯК ЗАПОРУКА ЗМІЦНЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

В умовах повномасштабної війни питання продовольчої безпеки набуло для України особливої гостроти. Аграрний сектор, який традиційно є основою економіки та експорту, зазнав значних втрат через окупацію територій, руйнування інфраструктури, мінування земель, обмеження логістики та дефіцит ресурсів. Водночас саме цифровізація агросектору стала одним із ключових напрямів, що дозволяють підтримувати виробничі процеси, оперативно реагувати на виклики та будувати основи для післявоєнного відновлення.

Окрім безпосередньої підтримки агровиробництва, цифрові технології сприяють підвищенню ефективності управління земельними ресурсами. Використання геоінформаційних систем (GIS), супутникового моніторингу та дронів дозволяє оперативно оцінювати стан посівів, ідентифікувати пошкоджені території, оптимізувати витрати добрив і засобів захисту рослин. Це особливо важливо в умовах обмеженого доступу до ресурсів та необхідності відновлення аграрного потенціалу на звільнених або пошкоджених землях.

Цифрові рішення також мають ключову роль у забезпеченні прозорості агроринку й формуванні довіри з боку внутрішніх і міжнародних партнерів. Електронні торговельні майданчики, системи цифрового супроводу експортних операцій, реєстри сертифікованої продукції сприяють збереженню конкурентоспроможності української агропродукції на світових ринках. У перспективі активна цифровізація дозволить Україні інтегруватися до європейських та глобальних продовольчих систем, що стане основою економічного відновлення і зміцнення національної продовольчої безпеки.

Цифрові технології відкривають нові можливості для українського сільського господарства. Вони дозволяють:

- ефективніше управляти ресурсами (водою, добривами, насінням);
- здійснювати точне землеробство завдяки використанню супутникових даних і дронів;
- мінімізувати втрати врожаю;
- забезпечувати прозорість ланцюгів постачання та експорту;
- оперативно приймати рішення на основі аналізу великих обсягів даних (Big Data).

Smart farming, або розумне землеробство, що включає автоматизацію виробничих процесів, використання GPS-навігації, IoT-рішень для моніторингу стану полів, стає реальним інструментом підвищення врожайності навіть в умовах нестабільності. Це особливо важливо, коли необхідно компенсувати втрати через скорочення посівних площ і дефіцит робочої сили.

Важливу роль відіграють цифрові платформи для моніторингу обсягів виробництва, контролю якості продукції, координації гуманітарної продовольчої допомоги. Наприклад, створення відкритих реєстрів сільськогосподарських виробників, інтерактивних карт мінування земель та систем електронних закупівель сприяє прозорості та стійкості агропродовольчого ринку.

Ключовими напрямками цифровізації аграрного сектору в Україні є автоматизація виробничих процесів, що передбачає впровадження робототехніки та систем дистанційного моніторингу за станом посівів і технічного обладнання. Це дозволяє підвищити продуктивність праці, оптимізувати використання ресурсів і забезпечити стійкість виробництва навіть в умовах обмеженого людського потенціалу.

Одночасно важливим є розвиток цифрової логістики, яка полягає у створенні альтернативних маршрутів доставки аграрної продукції, управлінні ризиками транспортування та підвищенні прозорості логістичних процесів. Це дає змогу зменшити втрати продукції та підтримати безперервність постачань на внутрішній і зовнішній ринки.

Фінансові технології також відіграють значну роль, зокрема через розвиток електронного кредитування фермерів, цифрового агрострахування та

використання спеціалізованих платформ для доступу до фінансових послуг. Це підвищує доступність фінансування для малого та середнього агробізнесу і сприяє його стійкості.

Не менш важливою є реалізація освітніх програм, орієнтованих на підготовку кадрів для роботи із сучасними цифровими технологіями в агросекторі. Підвищення цифрової грамотності фермерів і агроспеціалістів є запорукою ефективного використання новітніх рішень.

Окремим критично важливим напрямом виступає кібербезпека аграрної галузі. Захист цифрової інфраструктури від зовнішніх загроз, зокрема атак на системи управління виробництвом чи логістикою, стає обов'язковою умовою для гарантування стабільної роботи агросектору в умовах війни та післявоєнної відбудови.

Підтримка цифровізації агросектору з боку держави має бути всебічною та системною. Одним із пріоритетних заходів є стимулювання інвестицій у цифрові стартапи, що спеціалізуються на аграрних технологіях. Це дозволить пришвидшити впровадження інноваційних рішень, спрямованих на підвищення ефективності виробництва та управління ресурсами. Важливим інструментом також має стати субсидування закупівлі сучасної інноваційної техніки, що забезпечить доступність новітніх розробок для широкого кола агровиробників, особливо малих і середніх господарств.

Необхідною складовою державної підтримки є розвиток електронних систем обліку, контролю та підтримки діяльності фермерських господарств. Такі системи допоможуть підвищити прозорість аграрного сектору, оптимізувати адміністративні процеси й спростити доступ виробників до державних програм фінансування й допомоги. Крім того, важливим завданням є інтеграція України до загальноєвропейських цифрових платформ у сфері продовольчої безпеки, що сприятиме розширенню міжнародного співробітництва, обміну досвідом і залученню інвестицій у цифрову трансформацію українського агросектору.

Цифровізація аграрного сектору — не просто інструмент розвитку, а життєва необхідність для забезпечення продовольчої стабільності та виживання

країни в умовах війни. Використання цифрових рішень дає можливість не лише оперативно долати сьогоднішні виклики, а й закладати основи для сталого розвитку українського агросектору у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Балацький, О. Ф. (2023). Цифровізація аграрного сектору України в умовах війни: виклики та перспективи. *Економіка АПК*, 3(345), 45–54.
2. Коваленко, С. М. (2022). Роль цифрових технологій у зміцненні продовольчої безпеки України. *Аграрна економіка*, 11(2), 67–75.
3. Пугач, О. І. (2023). Впровадження інноваційних технологій у сільському господарстві як чинник сталого розвитку. *Вісник аграрної науки*, 4, 88–95.
4. Шевченко, Л. П., & Гончарук, І. М. (2022). Розвиток цифрової інфраструктури в аграрному секторі України: досвід воєнного часу. *Наукові праці НУБіП України*, 308(1), 112–120.
5. Тарасенко, В. В. (2023). Стратегії забезпечення продовольчої безпеки України в контексті війни: цифровий вимір. *Економічний часопис-XXI*, 7-8(209), 30–37.

Іваненко О.О.,
канд. філос. наук,
Інститут соціології НАН України

ЦИФРОВІЗАЦІЯ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА РИЗИКИ

Цифровізація, в яку світ увійшов наприкінці ХХ сторіччя, це не лише новий логічний етап розвитку технологічної сфери, а й об'єктивний наслідок сучасної реальності, одна з визначальних тенденцій розвитку людської цивілізації, перспективний тренд майбутнього прогресу.

Цифровізацію називають третьою революцією, що заступила місце постіндустріальної, і набула масового поширення наприкінці ХХ – початку ХХІ ст., коли відбувся перехід від аналогових технологій до цифрових, від